

K O S K E
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

**”Täällä on koti, mihinkä sitä
täältä osais lähtiä?” – Ajatuksia
syrjäkylällä asumisesta joutsa-
laisten ikäihmisten kertomana**

Asuinpaikan yhteys hyvinvointiin ja osallisuuteen

Saija Reijo

Selvitys

Kevät 2019

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	2
2	TAUSTAA	3
2.1	KOSKE – Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus	4
2.1.1	Yhdessä ei olla yksin -hyvinvointiyhteistyöhanke	4
2.2	Joutsan kunta	6
2.2.1	Yleistietoja	6
2.2.2	Palvelut Joutsassa	6
2.2.3	Kolmas sektori Joutsan ikäihmisten tukena	7
2.2.4	Kumppanuuspöytä	8
2.2.5	Vanhus- ja vammaisneuvosto	9
3	SELVITYSTYÖ	9
3.1	Toteutus	9
3.2	Aineisto	11
3.3	Ikäihmiset sivukylillä – asukkaiden kertomaa	11
3.3.1	Suhde luontoon	12
3.3.2	Oma auto	12
3.3.3	Sosiaalinen verkosto	12
3.3.4	Toimintakyky	13
3.3.5	Sisukkuus	13
3.3.6	Asenne	14
4	LOPUKSI: JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	14
	LÄHTEET	16
	LIITTEET	17
	LIITE 1: Saatekirje	17
	LIITE 2: Haastattelukysymykset	18

1 JOHDANTO

Tässä selvityksessä tarkastellaan maaseutumaisten kuntien sivukylillä asuvien ikäihmisten arkea sekä hyvinvointia. Selvityksen tarkoituksena on tuoda maaseudun ikäihmisten ääni kuuluviin ja tarkastella etenkin asuinpaikan yhteyttä koettuun hyvinvointiin ja osallisuuteen. Tämän selvityksen toimeksiantajana toimii Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen Kosken hallinnoima Yhdessä ei olla yksin -hyvinvointiyhteistyöhanke ja se on toteutettu yhteistyössä Joutsan kunnan hyvinvointitoimijoiden kanssa. Tämä selvitystyö on osa Jyväskylän yliopiston sosiaalityön maisterivaiheen opintojeni viimeistä käytännön harjoittelujaksoa, jonka suoritin kyseisessä hankkeessa loka-tammikuussa 2018-2019 (40 työpäivää). Harjoitteluuni kuului kyseisen selvitystyön toteutuksen lisäksi hankkeen toimijoiden työssä mukana olemista sekä Kosken muuhun toimintaan tutustumista.

Olen ollut opintojeni aikana erityisen kiinnostunut ikäihmisten hyvinvoinnista, joten oman kiinnostukseni sekä hankkeen tarpeiden kohdatessa kyseinen selvitys alkoi pikkuhiljaa hahmottumaan nykyiseen muotoonsa. Päädyin selvittämään Joutsan kunnan asukkaiden kokemuksia, sillä tarve selvitykselle nousi esiin Joutsan kunnan hyvinvointitoimijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa. Tavoitteena on, että selvityksen tuloksia voi peilata myös muiden samankaltaisten kuntien ikäihmisten tilanteeseen maaseudulla. Selvitystyön suunnitteluvaiheen aikana ajatuksena oli tulevassa selvityksessäni vertailla kahden maaseutumaisen kunnan asukkaiden kokemuksia, mutta ajanpuutteen vuoksi toisen kunnan mukaan ottaminen ei ollut mahdollista.

Selvityksen taustalla on halu tuoda maaseudun ikäihmisten ääni kuuluviin. Selvitystä varten haastattelin kahdeksaa Joutsan maaseudulla asuvaa ikäihmistä ja haastattelut toteutettiin pääosin asukkaiden luona. Lämmin kiitos kaikille näille rohkeille ja vieraanvaraisille ihmisille, jotka avasivat kotinsa ovet ja kertoivat elämästään maaseudulla. Haluan tässä vaiheessa kiittää myös kaikkia Joutsan kunnan hyvinvointitoimijoita (mm. Hyvinvointituvan toimijat sekä monet muut), joiden kanssa olen tämän selvityksen tiimoilta tehnyt yhteistyötä.

Luon selvitykselleni taustaa perustelemalla aluksi tarvetta tämänkaltaiselle selvitykselle. Seuraavaksi kerron yleisesti selvityksen toimeksiantajaorganisaatiosta, jonka jälkeen avaan selvityksen kontekstia kertomalla Joutsan kunnasta, alueen palveluista sekä toimijoista. Tätä osiota varten olen haastatellut Joutsan kunnan eri hyvinvointitoimijoita saadakseni käsityksen kunnan palveluverkostosta. Tämän jälkeen kerron selvityksen toteutuksesta ja

aineistosta, jonka jälkeen siirryn avaamaan itse haastatteluiden antia ja niistä nousseita teemoja liittyen ikäihmisten arkeen maaseudulla. Lopuksi esitän johtopäätökseni sekä selvityksestä noussutta pohdintaani.

2 TAUSTAA

Suomen väestö ikääntyy kovaa vauhtia. Väestöennusteen arvion mukaan yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä nousisi vuoteen 2060 mennessä nykyisestä 19,9 prosentista 29 prosenttiin (Tilastokeskus, 2015). Samalla kasvaa myös ihmisten palveluiden ja avun tarve. Ilmiöön liittyvistä ongelmista kärsivät etenkin harvaan asutut maaseutukunnat, jossa pitkät välimatkat sekä epäedullinen väestökehitys aiheuttavat palvelurakenteen kestävyydelle suuria haasteita (Pihlaja 2010, 28–30). Huoli maaseudun harvaan asutun alueen väestöstä, etenkin ikäihmisten hyvinvoinnista ja heidän palveluiden saannista on todellinen. Maaseudun muuttoliike on tyhjentänyt monet kylät niin asukkaista kuin kaupoista, kyläkouluista, pankeista ja posteista. Lähimmät naapurit ja sukulaiset voivat asua kaukana, jolloin ihminen voi tuntea itsensä yksinäiseksi ja turvattomaksi. Tällaiset olosuhteet yhdistettynä kunnan heikkenemiseen ajavat ikäihmisen usein tilanteeseen, jossa ainoana vaihtoehtona on muutto lähemmäs palveluita. Toisaalta valtakunnallinen linjaus ikäihmisten hoidossa on, että kotona asuttaisiin mahdollisimman pitkään kotiin annettavien palveluiden turvin (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ... 14 – 15 §).

Tämän selvityksen toimeksiantajahanke pureutuu työllään Keski-Suomen maakunnan asukkaiden yksinäisyyden ja turvattomuuden vähentämiseen. Tarve näiden teemojen ympärille keskittyvälle hankkeelle syntyi vuosina 2014–2016 toimineen Keski-Suomen SOTE 2020 -hankkeessa tehdyn maakunnan asukkaille toteutettujen kyselyiden perusteella. Kyselyt toimivat pohjana toimeksiantajahankkeen kohderyhmien muotoutumiselle, jossa yhdeksi erityisryhmäksi todentui maaseutumaisten kuntien ikäihmiset. Keski-Suomessa itsensä yksinäiseksi tuntevia yli 65-vuotiaita on todettu olevan n. 6,1 prosenttia koko maakunnan saman ikäisestä väestöstä (THL, Sotkanet 2018). Yksinasuvia ikäihmisiä on Joutsassa suhteellisen paljon. Joutsan kunnassa yksinasuvien yli 65-vuotta täyttäneiden ihmisten osuus vastaavanikäisten asuntokunnista on Keski-Suomen maakunnan kuntien korkein (54,7 %) (THL, Sotkanet 2017).

Tämän selvitystyön hahmottumista auttoivat ja tukivat suuresti myös tutkija Päivi Kivelän tutkimus *Syrjässä syrjäytyneet* (2014) sekä hänen kanssaan käyty keskustelu. Kivelä tarkasteli tutkimuksessaan maaseutumaisten kuntien si-

vukylien syrjäytymisvaarassa elävien ihmisten arjen todellisuutta sekä kuntien ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä. Tutkimuksessa havaittiin mm., että eri sektoreiden työntekijät jakavat yhteistä huolta heikompiosaisien palveluiden saatavuudesta maaseudulla. Tutkimustuloksena oli myös havainto siitä, että paikallisella eri sektoreiden välisellä verkostoyhteistyöllä on mahdollista parantaa asukkaiden palveluiden tarpeen aukkoja. (Kivelä 2014, 11.)

Selvityksessäni olen ensisijaisesti kiinnostunut ikäihmisen omasta kokemusmaailmasta sekä tämän tiedon välittämisestä kunnan hyvinvointitoimijoille ja muille aiheesta kiinnostuneille. Selvityksen tavoitteena on palvella niin Joutsan kuntaa, kuin muita samankaltaisia maaseutumaisia kuntia, joissa jaetaan huolta syrjäkylien ikäihmisten hyvinvoinnista.

2.1 KOSKE – Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Koske on yksi Suomen 11 sosiaalialan osaamiskeskuksesta. Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat maakunnallisia lakisääteisiä asiantuntijaorganisaatioita ja -verkostoja, joiden tarkoituksena on turvata mm. sosiaalialan peruspalveluiden ja erityisosaamista vaativien palveluiden kehittyminen sekä sosiaalialan koulutuksen ja käytännön työn monipuolinen yhteys (Laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta 2001/1230). Kosken työyhteisö koostuu eri sosiaalialan hankkeissa toimivista kehittäjistä sekä osaamiskeskuksen omista työntekijöistä, joihin kuuluvat mm. koko maakunnan alueella toimivat sosiaaliasiamies sekä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä. Koske hallinnoi monia sosiaalialan hankkeita, joita tällä hetkellä ovat mm. tämän selvityksen toimeksiantajana oleva Yhdessä ei olla yksin -hyvinvointiyhteistyöhanke, aikuissosiaalityöhön keskittyvä ProSos -hanke sekä palveluohjauksen kehittämiseen keskittyvä Palvelupolut kuntoon -hanke.

2.1.1 Yhdessä ei olla yksin -hyvinvointiyhteistyöhanke

Yhdessä ei olla yksin -hyvinvointiyhteistyöhanke on 14 Keski-Suomen kunnassa toimiva hanke, jonka tarkoituksena on vähentää keskisuomalaisten kokemaa yksinäisyyttä ja turvattomuutta lisäämällä asukkaiden osallistumisen mahdollisuuksia. Yhdessä ei olla yksin -hanke on kolmivuotinen (2017 – 2019), Kosken hallinnoima hanke ja saa rahoituksensa STEA:n (entinen RAY) yksinäisyyden vähentämisen teemarahastosta. Hankekuntia Yhdessä ei olla yksin -hankkeessa ovat Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Kannonkoski, Karsula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Laukaa, Pihtipudas, Saarijärvi, Toivakka, Viitasaari sekä Äänekoski. Hanke toimii yhteistyössä kuntien toimijoiden kanssa ja pyrkii vahvistamaan ja lisäämään kuntien, järjestöjen ja muiden

toimijoiden välistä yhteistyötä. Hankkeessa on tällä hetkellä (tammikuu 2019) kolme työntekijää: projektipäällikkö, projektikehittäjä sekä määrääkainen projektisuunnittelija. Hanke on tehnyt paljon myös oppilaitosyhteistyötä mahdollistamalla opiskelijoille työharjoittelupaikan. Hankkeella on ollut itseni lisäksi aiemmin viisi harjoittelijaa.

Hankkeen kohderyhmää ovat itsensä yksinäiseksi kokevat ihmiset sekä niihin väestöryhmiin kuuluvat ihmiset, joilla on suurempi riski kokea yksinäisyyttä. Näitä erityisiä kohderyhmiä ovat mm. yksin asuvat ikäihmiset, juuri eläköityneet ihmiset, leskeksi jääneet, maahanmuuttajat, joilla on heikko suomen kielen taito, ihmiset, joilla on mielenterveys- ja/tai päihdeongelmia sekä työttömät nuoret. Yhtenä hankkeen erityisenä kohderyhmänä edellisten lisäksi ovat maaseutumaisten kuntien sivukylillä asuvat ikäihmiset, joiden kokemukseen tämä selvitys keskittyy.

Hankkeen toiminta on hyvin moninaista. Hankkeen ensimmäisenä vuotena toteutettiin alkukartoitukset yksinäisyyden ja osallisuuden esteistä Äänekoskella ja Kyyjärvellä. Kartoitukset toteutettiin oppilaitosyhteistyönä. Selvityksiä tehtiin myös hankekuntien eri toimijoista ja toimitiloista. Hankkeen yhtenä toimintamuotona on uusien verkostojen luominen ja mahdollistaminen. Hankkeen alussa luodut asiantuntijaryhmät keskittyvät pohtimaan oman kohderyhmänsä (esim. maahanmuuttajat, nuoret, ikääntyneet jne.) ihmisten yksinäisyyttä ja turvattomuutta. Asiantuntijaryhmissä pohditaan kohderyhmän osallisuuden esteitä sekä etsitään keinoja yksinäisyyden ja turvattomuuden vähentämiseksi ja osallisuuden esteiden poistamiseksi. Uusimpana verkostona hanke on ollut mukana luomassa kohtaamispaikkaverkostoa, jossa maakunnan eri kohtaamispaikkatoimijat saavat vertaistukea, kohtaavat ja kokoontuvat.

Hankkeessa on paljon myös kokeilevaa toimintaa, josta esimerkkinä pilottikokeiluina olevat nettiryhmät paljon pelaaville nuorille sekä omaishoitajille. Discord-alustalla toteutettujen nettiryhmien tarkoituksena on tarjota tietyille kohderyhmille tukea, tietoa ja mahdollisuutta kokoontua verkon välityksellä vertaisten kesken. Hanke on ollut myös pilotoimassa Kohtaamisia -tilaisuuksia, joiden tarkoituksena tuoda ihmisiä yhteen ja lisätä ihmisten välisiä kohtaamisia. Kohtaamisia -tilaisuuksia on järjestetty Äänekoskella sekä Viitasaarella.

Hanke tekee paljon kuntiin jalkautuvaa työtä luoden näin yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa. Joutsassa hanke on ollut mukana mm. hyvinvointipäivillä, kumppanuuspöytätoiminnassa sekä Hyvinvointituvan toiminnas-

sa. Hanke on ollut viime aikoina mukana mahdollistamassa erilaisia seminaareja, luentoja ja kampanjoita, joista viimeisimpinä mm. professori Markku Ojasen Onnellisuusluento Äänekoskella sekä pian päättyvä neljän muun hankkeen kanssa yhteistyössä toteutettu #sutonnähty -kampanja, jonka tarkoituksena on haastaa ihmisiä pieniin tekoihin yksinäisyyden vähentämiseksi.

2.2 Joutsan kunta

2.2.1 Yleistietoja

Joutsa on 4 567 asukkaan (Tilastokeskus 2017) maaseutumainen kunta, joka sijoittuu maantieteellisesti Keski-Suomen maakunnan kaakkoisosaan. Joutsa on pinta-alaltaan 1 067 km² (Maanmittauslaitos 2018). Joutsan naapurikuntia ovat Jyväskylä, Hartola, Toivakka, Pertunmaa, Hirvensalmi, Luhanka sekä Kangasniemi. Entinen Leivonmäen kunta liitettiin Joutsaan vuonna 2008.

Yli 64-vuotiaiden asukkaiden osuus Joutsan kunnan väestöstä oli vuonna 2017 36,5 prosenttia. Kunnassa asuu siis suhteellisen paljon ikäihmisiä. Vuonna 2017 kunnan taajama-aste oli 58,9 prosenttia. (Tilastokeskus 2017.) Voidaan siis sanoa, että kunnan väestöstä noin 40 prosenttia asuu taajamien ulkopuolella eli harvemmin asutuilla seuduilla.

2.2.2 Palvelut Joutsassa

Joutsan kunnan terveysterveyspalvelut tuottaa Keski-Suomen seututerveyskeskus, joka on Keski-Suomen sairaanhoitopiirin liikelaitos. Joutsan terveysasema on yksi kymmenestä seututerveyskeskuksen toimipisteestä. Joutsan terveysasemalla toimii oma palveluohjaaja, joka neuvoo ja auttaa asukkaita sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvissä asioissa. Terveysasema palvelee arkipäivinä virka-aikaan, ja virka-aikojen ulkopuolella päivystyksestä vastaavana toimipisteinä toimii Jyväskylän keskussairaala. Joutsassa toimii kunnan oma sosiaalitoimi, joka koostuu sosiaalityöntekijöistä ja perhetyöntekijöistä. Joutsan kunnassa toteutetaan asukkaalle maksuttomia ennaltaehkäiseviä kotikäyntejä 80-vuotta täyttävälle kuntalaisille sekä terveystarkastuksia 70- ja 75-vuotta täyttäneille.

Joutsan kunnan tuottama kotihoito on turvaamassa kotona asuvien ikäihmisten itsenäistä selviytymistä erilaisten palveluiden turvin. Kotihoidon tarjoamia palveluita ovat mm. säännölliset kotikäynnit, tilapäinen kotihoito, kuntouttava arviointijakso sekä tehostettu kotikuntoutus. Kotihoito tarjoaa myös tukipalveluita, joita ovat mm. ateriapalvelu, turvapalvelu sekä kulje-

tuspalvelu. Hoiva-alan yritys Jokita tarjoaa Joutsassa turvapuuhelinpalvelua, yksityisiä kotihoidon palveluita sekä siivousapua. Kotiin annettavaa siivouspalvelua tarjoavat myös mm. Ageri sekä Osuuskunta SiniWuokot.

Ikäihmisten asumispalveluista vastaa kunta. Kunnan omien palveluasumista tarjoavien yksiköiden palvelukeskus Jousen, palvelukeskus Huuponhovin lisäksi palveluasumista tarjoaa myös kolme yksityistä asumisyksikköä Joutsan palvelukoti (Joutsan palvelukotiyhdistys ry.), Esperin Hoivakoti Kaari sekä Attendo Erkinpuisto Hoivakoti.

Palvelukeskus Jousen yhteydessä toimiva kotihoitoa täydentävä Seniorikeskus tarjoaa kotona asuville ikäihmisille järjestettyä päivätoimintaa. Päivätoiminta sisältää ohjattua toimintaa, aterian sekä kuntosalivuoron. Päiväkeskukseen haetaan hakulomakkeen kautta. Seniorikeskukseen on mahdollista päästä myös sivukyliltä, sillä päiväkeskuspäivään on mahdollista yhdistää kuljetuspalvelu. Seniorikeskuksen yhteydessä toimii myös seniorikuntosali, jota saavat käyttää yli 65-vuotiaat, muutkin kuin seniorikeskuskävijät. Kuntosalin kalenteriin merkityt vapaavuorot ovat käyttäjille ilmaisia. Seniorikuntosali tarjoaa 2-3 kertaa vuodessa maksuttomia Startti -ryhmiä, joissa annetaan ohjattua tietoa lihaskuntoharjoittelusta. Leivonmäellä, uimahallin yhteydessä sijaitseva kuntosali on myös käyttäjilleen maksuton. Joutsan kunta tarjoaa edullisia liikuntapalveluita myös mm. euron jumppien ja vesijumppien muodossa.

2.2.3 Kolmas sektori Joutsan ikäihmisten tukena

Järjestöjen ja yhdistysten rooli maaseutumaisissa kunnissa on suuri, etenkin asukkaiden sosiaalisten verkostojen ja ihmisten välisen kanssakäymisen vahvistajina sekä ihmisläheisen toiminnan tarjoajana (Pihlaja 2010, 87). Väestön ikääntymisen sekä hallinnollisten ja palvelurakenteen muutosten myötä seurakunnan sekä järjestöjen ja yhdistysten toiminnalla on yhä tärkeämpi rooli yksittäisen ihmisen hyvinvoinnin tukijana. Joutsassa toimii monia kolmannen sektorin järjestöjä ja yhdistystä. Patentti- ja rekisterihallituksen (1/2019) mukaan Joutsassa toimii tällä hetkellä 135 rekisteröityä yhdistystä. Järjestöt ja yhdistykset tarjoavat kuntalaisille erilaista toimintaa ja vapaaehtoista yhdessä tekemistä. Avaan seuraavassa hieman Joutsan seurakunnan toimintaa sosiaalisen elämän tukijana, minkä jälkeen kerron Joutsan eläkeläisjärjestöistä sekä sivukyläen ihmisiä erityisesti koskevasta asiointikyytipalvelusta.

Joutsan ev.lut. seurakunta tarjoaa ihmisille tukea monissa eri elämäntilanteissa. Joutsan seurakunnassa toimii kaksi diakoniaa, jotka jalkautuvat tarvit-

taessa myös ihmisten kotiin. Diakonit tekevät yhteistyötä Joutsan kunnan muiden toimijoiden mm. sosiaalitoimen sekä eri avustusjärjestöjen kanssa. Myös pappia tai muuta seurakunnan työntekijää voi pyytää kotikäynnille. Joutsan seurakunta sekä Joutsan Päiväkeskisyhdistys ry yhdessä Joutsan kunnan kanssa mahdollistavat yhteisen kohtaamispaikan (Toivontupa), joka tarjoaa päihde- ja mielenterveyskuntoutujille sekä muille kuntalaisille päihde- ja mielenterveyskuntoutujille sekä muille kuntalaisille päihde- ja mielenterveyskuntoutujille sekä muille kuntalaisille päihde- ja mielenterveyskuntoutujille yhteistä yhdessäoloa.

Samassa rakennuksessa Toivontuvan kanssa toimii myös Maaseutukehityksen rahoittaman Joutsan hyvinvointitupa -hankkeen (2016-2019) alullepanema Hyvinvointitupa, jonka tarkoituksena on tarjota yhdistyksille, järjestöille ja muille kansalaisille mahdollisuus lisätä keskinäistä yhdessä toimimista. Hyvinvointituvan tarkoituksena on olla mahdollistamassa monenlaista yhdistyksistä ja kansalaisista lähtöisin olevaa toimintaa. Tilojen käyttö on maksutonta.

Joutsassa toimii kolme eläkejärjestöä, kaksi Eläkeliiton yhdistystä, Joutsan eläkkeensaajat ry sekä Joutsan seudun kansalliset seniorit ry. Eläkeliiton yhdistyksiä ovat Eläkeliitto Joutsan yhdistys sekä Eläkeliitto Leivonmäen yhdistys. Eläkeliitto Joutsan yhdistyksen toimintaan kuuluu yli 40 jäsenen vapaaehtoisista koostuva ryhmä Apuset, jotka tarjoavat auttavat kätensä Joutsan ikäihmisille. Apusten toiminnan ydintä ovat mm. kotivierailut ihmisen kotona tai tehostetussa palveluasumisessa, laitosvierailut, asiointiapu sekä puhelinkontaktit. Apuset -vapaaehtoistoiminta ulottuu myös erilaisissa tapahtumissa toimimiseen. Apusten avunpyytäjät ovat useimmiten Joutsan kirkonkylän tuntumassa asuvia, mutta mikäli avunpyyntöjä tulee kauempaa, pyritään apua heille myös järjestämään. Vuonna 2017 Apuset tekivät kotikäyntejä n. 10 kertaa/vko. Apusten rooli on olla ennen kaikkea ikäihmisten yksinäisyyden lievittäjänä sekä turvan tunteen lisääjänä.

Joutsassa toimiva asiointikytyi kuljettaa ihmisiä Joutsan sivukyliltä kirkonkylälle tiettyinä arkipäivinä. Asiointikytyi nimensä mukaisesti on asiointia helpottava palvelu sivukyläläisille, joilla etäisyys palveluihin voi olla pitkä. Asiointikytyiä toteuttavat yksityiset yrittäjät. Asiointikytyidin hinta on vähintään 6 euroa/suunta.

2.2.4 Kumppanuuspöytä

Joutsassa toimii kerran kuussa kokoontuva kumppanuuspöytä, jonka tehtävänä on tuoda yhteen ikäihmisten parissa olevia toimijoita tukemaan kunnan vanhusväestön hyvinvointia. Kumppanuuspöytä -toimintamallin taustalla on ajatus eri kuntatoimijoiden mm. kunnan työntekijöiden, järjestöjen,

yhdistysten sekä kansalaisten yhteistyön vahvistamisesta. Kumppanuuspöytä -toimintaa on ollut Joutsassa vuodesta 2014 lähtien. Joutsa oli yksi viidestä Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys ry:ssä vuosina 2014–2017 toimineen Kehitytään Kimpassa -hankkeen hankekunnista. Hankkeen tavoitteena oli tukea hankekuntien ikäihmisten hyvinvointia ja hyvää arkea rakentamalla ja lisäämällä kuntien toimijoiden välistä kumppanuutta ja yhteistyötä. Tätä tavoitetta lähdettiin toteuttamaan kumppanuuspöytä -toimintamallin avulla, jossa kunnan ikäihmisten parissa olevat toimijat ja muut ikäihmisten asioista kiinnostuneet tuotiin yhden ja saman pöydän ääreen. (Kivelä & Seppänen 2018.) Joutsassa kumppanuuspöytä jatkaa edelleen toimintaansa ja tällä hetkellä sitä koordinoi kunnan Hyvinvointituvan hanketyöntekijä.

Harjoitteluni alkuvaiheessa pääsin itse vierailemaan Joutsan kumppanuuspöydän tapaamisessa marraskuussa 2018, jossa kerroin tulevasta selvityksestäni. Kyselin kumppanuuspöydän toimijoilta heidän ajatuksiaan ikääntyneen asukkaan olosuhteista Joutsassa. Ajatuksenani oli saada kosketuspintaa joutsalaisiin ikäihmisiin kysymällä, millaisena kumppanuuspöydän toimijat näkevät ns. ”keskiverron” joutsalaisen ikäihmisen. Vastaukset olivat hyvin moninaisia kuten olettaa saattaa, mutta suurin osa toimijoista kuvaili joutsalaisia ikäihmisiä sisukkaiksi ja aktiivisiksi, toisaalta erilaisten toimintakyvyn vajeiden ja terveysongelmien kanssa painiviksi ja kotona viihtyviksi.

2.2.5 Vanhus- ja vammaisneuvosto

Joutsassa toimiva vanhus- ja vammaisneuvosto on kunnan järjestöjen edustajista sekä kunnan ja kuntalaisten edustajista koostuva toimielin, jonka tarkoituksena on toimia ikääntyneen väestön puolestapuhujana. Neuvosto antaa mm. lausuntoja vanhusväestöön kohdistuvissa asioissa, on edistämässä kunta-järjestö -yhteistyötä sekä osallistuu ikäihmisten palveluiden suunnitteluun. Vanhusneuvoston tehtävänä on myös toimia kuntalaisten ja päättäjien välisenä tiedonvälittäjänä.

3 SELVITYSTYÖ

3.1 Toteutus

Selvityksen toteutus alkoi muotoutua ensin harjoitteluni ohjaajan kanssa käydyissä keskusteluissa ja myöhemmin yhteistyössä Joutsan hyvinvointitoimijoiden kanssa. Jaoimme toimijoiden kanssa yhteisen huolen ja kiinnostuksen siitä, kuinka kunnan sivukylien ikäihmiset voivat ja kuinka he kokevat elämänsä laadun sekä miten välimatka on yhteydessä heidän kokemukseensa esim. palveluiden saatavuudesta ja osallisuudesta. Pienimuotoisen

tutkimukseni tutkimusmetodiksi valikoitui haastattelu, sillä haastattelun ollessa toimiva keino saada laaja käsitys ihmisen omasta kokemuksesta, antaa se myös tutkijalle mahdollisuuden tarkentaviin kysymyksiin sekä tilanteen ja vuorovaikutuksen havainnointiin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34). Kiinnostuksenani oli kuulla kokemuksia sivukylällä asumisesta nimenomaan siellä asuvien asukkaiden kertomana. Haastattelut toteutettiin teemahaastattelun keinoin, jossa tutkijalla on tiedossa ennalta määrätyt teemat, joista kysytään, mutta itse kysymykset eivät ole lukkoon lyötyjä. Tämä antaa haastateltavan omalle äänelle tilaa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.)

Yhdessä ohjaajani ja kunnan hyvinvointitoimijoiden kanssa etsimme sopivia haastateltavia selvitystäni varten. Haastateltavia rekrytoitiin kunnan hyvinvointitoimijoiden kautta, joille levitettiin saatekirjettä (LIITE 1), jossa oli kuvailua selvityksestä sekä tulevista haastatteluista. Halukkaat haastateltavat saivat joko itse olla yhteydessä minuun tai ohjaajaani tai antaa suostumuksensa yhteystietojen antamisesta saatekirjettä jakaneelle henkilölle. Sovin haastatteluihin suostuneiden asukkaiden kanssa henkilökohtaisesti haastattelun ajankohdan sekä heidän haluamansa haastattelupaikan. Haastateltavat löytyivät suhteellisen helposti, mikä oli ilahduttavaa. Selvitykseni aiheesta oltiin yleisesti kiinnostuneita, mikä auttoi haastateltavien rekrytoinnissa.

Haastattelut toteutettiin joulutammikuun (2018–2019) aikana. Ne toteutettiin pääosin kasvokkain, mutta yksi haastatteluista tehtiin olosuhteiden vuoksi hieman suppeampana puhelinhaastatteluna. Kaikki haastattelut (puhelinhaastattelua lukuun ottamatta) toteutettiin haastateltavan kotona, mikä antoi minulle haastattelijana mahdollisuuden nähdä ne olosuhteet, joissa haastateltava arkeansa vietti. Havainnointi toimi toisena tutkimusmenetelmänä haastatteluiden lisäksi. Erityisen kiinnostavaa ja tärkeää oli havainnoida sitä, kuinka kaukana lähipalveluista asukkaat asuivat sekä kuinka kaukana lähimmät naapuritalot sijaitsivat.

Alustin jokaisen haastattelutilanteen kertomalla ensin hieman itsestäni, selvitystyöstäni, haastattelun kulusta, haastattelun rakenteesta (LIITE 2). Annoin haastattelun alussa tilaa myös haastateltavien omille kysymyksille. Tarkoitukseni oli pitää haastattelutilanteet rentoina ja keskustelunomaisina, luomalla näin haastateltaville mahdollisuuden kertoa elämästään ja kokemuksistaan vapaasti omin sanoin. Itse haastattelu koostui neljästä varsinaisesta teemasta, joita olivat *arki maasendulla/sivukylällä, palvelut, tulevaisuus sekä elämäniloa tuottavat asiat* ja näihin liittyvistä alakysymyksistä. Kysyin aluksi jokaiselta myös heidän syntymävuotensa, sillä koin tärkeäksi selvittää, mikä on haastateltavien ikähaarukka. Haastatteluiden keskustelunomaisuuden

vuoksi en noudattanut orjallisesti haastattelurungon järjestystä. Haastattelut muotoituivatkin jokaisen haastatellun kohdalla hyvin erilaisiksi. Haastatteluja ei nauhoitettu, vaan kirjasin aktiivisesti muistuinpanoja paperille haastattelun aikana. Osa asioista jäi itselleni myös muistinvaraisiksi, mutta kirjasin jokaisen haastattelupäivän iltana haastattelutilanteet erilliselle tiedostolle, jolloin tilanteet olivat vielä tuoreessa muistissa.

3.2 Aineisto

Tutkimuksen aineisto koostuu kahdeksasta Joutsan sivukylällä ympärivuoden tai osan vuodesta asuvan ikäihmisen kertomuksista. Aineisto kuvailee saman paikallisyhteisön asukkaiden kokemuksia arjestaan ja elämästään maaseudulla. Kaikki haastateltavat olivat iältään noin 70-vuotiaita tai sitä vanhempia sivukyläläiseksi itsensä tuntevia ihmisiä. Haastateltavista neljä oli yli 80-vuotiaita. Haastateltavista kolme oli miehiä ja viisi naisia.

Haastatelluista kuusi asui sivukylällä ympärivuotisesti. Kolmella oli jo olemassa toinen asunto lähempänä palveluita mutta näistä vain kaksi asui siellä osan vuodesta. Neljä haastatelluista asui yksin. Kenelläkään haastatelluista ei ollut haastatteluhetkellä kotihoidon palveluita käytössään. Haastatelluista suurin osa oli asunut Joutsan kunnan alueella koko ikänsä.

3.3 Ikäihmiset sivukylällä – asukkaiden kertomaa

Olen analysoinut haastatteluaineistoa teemoittelun avulla. Teemoittelussa on kyse tutkijan tavasta etsiä ja tunnistaa jokin aineistossa esiintyvä toistuva piirre. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 173). Haastattelututkimusaineiston analyysi alkaa usein jo aineiston keruuvaiheessa (Hirsjärvi & Hurme 2008, 136) ja näin tapahtui itselläniikin. Aloin jo haastatteluista tehdessäni huomioimaan keskusteluissa esiin nousseiden ilmiöiden toistuvuuksia, samankaltaisuuksia ja toisaalta yksittäisiä erilaisuutena kumpuavia asioita. Kaikkien haastatteluiden toteutuksen jälkeen jatkoin haastatteluiden läpikäymistä lukemalla haastattelumuistuinpanoni moneen kertaan ja erottamalla niistä nousseita kantavia, yhdistäviä sekä erottavia teemoja alleviivaamalla ja luokittelemalla niitä eri koodivärein. Haastatteluista nousi vahvasti neljä eri teemaa: *subde luontoon, oma auto, sosiaalinen verkosto* sekä *toimintakyky*, jotka toistuivat monen haastatellun puheessa. Kerron näistä teemoista tarkemmin omissa kappaleissaan havainnollistaen niitä haastateltujen omakohtaisilla kertomuksilla. Lopuksi avaan myös kahta erityistä haastatteluista noussutta ja omiin havaintoihin perustuvaa teemaa *asenteen vaikutus ja sisukeisuus*, jotka koin tärkeäksi nostaa esille tähän selvitykseen.

3.3.1 Suhde luontoon

Kaikki haastattelut sisälsivät luontopuhetta. Kysyessäni oman asuinpaikan parhaita puolia, luonto mainittiin monesti ensimmäisenä (6/8). Voidaan siis olettaa, että merkitys on suuri (kts. myös Vuorinen 2009, 140–143). Luonnon rauha, tilan tuntu, vapaus sekä luontoon liittyvät aktiviteetit kuten marjastus, kalastus, sienestys, puutarhanhoito, lintujen seurailu ja ruokinta, hiihtäminen sekä ulkona kävely mainittiin haastatteluissa elämän tärkeinä asioina. Toiset mainitsivat luonnon ja erilaisten luonto- ja puutarha-aktiviteettien olevan jopa heidän intohimonsa. Toisaalta iän myötä tulleen toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi koettiin myös surua siitä, ettei esim. ulkona liikkuminen mahdollistunut samaan tapaan kuin aiemmin.

Kotiympäristön pihapiiri ja lähimetsät koettiin rauhaa ja hyvää mieltä tuovina erityisen tärkeinä paikkoina. Muutama haastateltava mainitsi, että mikäli he joutuisivat muuttamaan kaupunkiin, tuntuisi se lähinnä vankilalta, sillä oman kodin rajat pienenisivät nykyiseen verrattuna ja vapauden tunne katoaisi. Suurin osa haastatelluista oli asunut koko ikänsä maaseudulla, joten maaseudun luonnonläheisyys on aina ollut vahvasti osa heidän elämäänsä.

3.3.2 Oma auto

Haastatelluista lähes kaikilla (6/8) oli oma auto, jota he edelleen itse käyttivät. Auton merkitys nousi useissa keskusteluissa esiin. Muutama haastateltu toi esille, että ”heikkoa olisi”, mikäli omaa autoa ei olisi käytössä. Oma auto edusti vapautta liikkua eri paikkoihin, myös muualle kuin kauppaan (esim. kyläilyt ystävien ja sukulaisten luona, hautausmaalla käynti jne.). Auto toi myös omatoimisuuden ja itsenäisyyden tuntua. Toisaalta auton tuomat kulut koettiin haitaksi. Kahdella haastatellulla ei ollut omaa autoa käytössä. Heillä asiointikyydit mm. kaupassa ja terveystakeskuksessa käynti tapahtuivat puolison tai ystävän kyydillä. Kukaan haastatteleistani ihmisistä ei käyttänyt Joutsan kunnassa tarjolla olevaa maaseudulta kulkevaa yksityisten palveluntuottajien tarjoamaa asiointikyytipalvelua.

3.3.3 Sosiaalinen verkosto

Haastattelut sisältävät paljon puhetta lähipiirin ihmisistä. Ihmiset ympärillä toivat turvaa sekä merkitystä elämään. Monet haastateltavat, joilla lapsia oli, kokivat omien lasten ja lastenlasten merkityksen elämässään suureksi ja tärkeäksi. Jälkeläiset olivat usein auttamassa kodin töissä (esim. lumityöt). Osa tapasi lapsia ja lapsenlapsiaan jopa viikoittain, toiset harvemmin. Lasten ja lastenlasten kanssa kokoonnuttii viettämään eri juhlapyyhiä yhdessä. Toisaalta läheiset sukulaisuussuhteet lasten ja lastenlasten kanssa eivät olleet aina ongelmattomia. Kommunikointi jälkipolven kanssa aiheutti toisinaan

haasteita ja osa myös koki, ettei halua liikaa ”vaivata” lapsia ja lapsenlapsia jatkuvilla yhteydenotoillaan. Toisaalta oltiin myös tyytyväisiä, että pärjättiin ilman ulkopuolista apua. Kaikilla haastateltavillani ei ollut omia lapsia ja heillä puheessa korostui muiden sukulaisten (esim. omien sisarusten), ystävien ja muun lähipiirin merkitys.

Ystävyys-suhteita kuvailtiin elämäniloa tuovina. Ystävien kanssa jaettiin hauskoja ja nauruntäyteisiä hetkiä. Toisaalta koettiin myös surua siitä, että kyläilyt ystävien luona olivat vähentyneet ja, että nykyajan kyläilykulttuurissa oli tapahtunut muutosta entisaikoihin verrattuna. Ennen maaseudulla oli tapana vain mennä spontaanisti toisten luo kylään, kun taas nykyään omaa tilaa ja toisen yksityisyyttä arvostetaan enemmän ja on sopivampaa ilmoittaa tulostaan etukäteen. Osa haastateltavista oli naapureiden kanssa usein yhteyksissä, toiset taas eivät ollenkaan.

Muutama haastateltavista mainitsi olevansa yksinäinen tai kokevansa ajoittaista yksinäisyyden tunnetta. Toiset kaipasivat enemmän ystäviä ympärilleen. Toisaalta yksinäisyyden tunne koettiin johtuvan parisuhteen puuttumisesta. Yksinäisyyttä saatettiin myös kokea, vaikka ihmisiä olisikin ympärillä.

3.3.4 Toimintakyky

Toimeliaisuus ja asioiden konkreettinen tekeminen näkyi monen haastateltavan arjessa toimintakykyä ja vireyttä ylläpitävinä tekijöinä. Kodin ja piha-piirin arkiset askareet, erilaiset kunnostustyöt ja käsitöiden tekeminen täyttivät arkea. Osalle toiminta ja käsillä tekeminen olivat hyvinvointia ja mielen-vireyttä ylläpitäviä tekijöitä. Toisaalta jotkut kodin työt esim. lumityöt ja talon lämmitys koettiin raskaina ja osa oli näihin jo pyytännyt ja saanut apua esim. lapsilta tai lapsenlapsilta. Myös veden saannin ongelmat olivat aiheuttaneet osalle haastateltavista todellisia haasteita maaseudulla asumisessa. Tällaiset arjen perustarpeisiin liittyvät ongelmat (veden saanti, lämmitys jne.) saavat varmasti pohtimaan mahdollisuutta asua jossain muualla, jossa nämä asiat ovat turvatumpia.

3.3.5 Sisukkuus

Sisukkuus nousi esille erään haastateltavan puheessa sekä erään haastattelemani kunnan hyvinvointitoimijan puheessa. Molemmat mainitsivat, että tietävät monia maaseudun sivukylillä asuvia ikäihmisiä, jotka ovat todella sisukkaita ja pärjääviä, jopa omien voimavarojensa kustannuksella. Huomasin myös itse havainnoimalla haastateltaviani, että sisukkuus ja toimeliaisuus näkyi heidän puheissaan ja olemuksissaan. Työntekoa ja omatoimisuutta arvostettiin ja siitä saatiin hyvää mieltä.

3.3.6 Asenne

Eräissä haastatteluissa korostui selkeästi tietynlainen leikkisyys sekä ilo elämää kohtaan. Iän ei tarvitse olla este elämästä nauttimiselle sekä uteliaisuuden säilyttämiselle. Mielen vireyteen ja mielen hyvinvointiin voimme jokainen vaikuttaa pienilläkin asioilla. Oma mielenterveyttämme voimme hoitaa sisällyttämällä elämään esim. huumoria, hyviä ihmissuhteita, armollisuutta itseään kohtaan, itsensä äärelle pysähtymistä sekä uteliaisuutta elämää kohtaan. Tärkeää ja olennaista on löytää ne asiat, joista itse pitää ja jotka kokee voimaannuttaviksi. (Kankare-Anttila 2017.) Terveen elämänasenteen säilyttäminen ei tarkoita sitä, ettei elämässä olisi murhetta ja surua ja etteikö näitä tunteita saisi tuntea. Elämässä täytyy olla tilaa vaikeiden kokemusten tuomille tunteille, mutta olennaista on, miten niistä huolimatta pystymme säilyttämään uskon elämään.

4 LOPUKSI: JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä selvityksessä tarkasteltiin maaseudun sivukylien ikäihmisten arkea ja hyvinvointia. Selvityksessä nousi esille neljä kantavaa teemaa, jotka toistuvat haastatteluissa. Nämä teemat olivat *subde luontoon, oma auto, sosiaalinen verkosto* sekä *toimintakyky*. Monet haastatelluistani kertoivat olevansa tyytyväisiä tämänhetkiseen elämäntilanteeseensa. Elämäniloa monelle tuotti lasten ja etenkin lastenlasten elämässä mukana olemisen. Myös luonto mainittiin elämäniloa tuovana asiana. Eräs haastateltava mainitsi kotirakkauden, jota hän tunsu kotiaan ja kotiseutuaan kohtaan. Itselleni jäi käsitys, että moni koki kiitollisuutta ja onnellisuutta siitä, että saivat ja hyvin säilyneen toimintakykynsä vuoksi edelleen kykenivät asua kotonaan maaseudulla. Oma auto oli monelle vapautta tuova ja omatoimisuutta luova, tärkeä kulkuväline, jonka puuttumista tulevaisuudessa pohdittiin. Toiset pohtivat, että mikäli oma auto ei olisi enää käytössä olisi syynä siihen oman kunnan huononeminen. Kunnan huononeminen yhdistettynä siihen, ettei autolla enää voisi ajaa liittyi joidenkin puheissa siihen, että maaseudulta olisi muutettava pois. Auton käyttö liitettiin siis vahvasti omaan toimintakykyyn.

Moni haastateltava sai apua lapsiltaan ja lapsenlapsiltaan tai muulta lähipiirin ihmiseltä. Kunnallisten tukipalveluiden käyttö oli varsin vähäistä. Sivukylien ikäihmisistä, joilla turvaverkko on pienempi tai olematon yhdistettynä kotona pärjäämisen haasteisiin, voi herätä huoli. Tähän haasteeseen on joissain Suomen kunnissa lähdetty vastaamaan löytävän vanhustyön toimintamallin kautta. Löytävä vanhustyö on liikkuvaa työtä, jossa eri keinoin pyritään löy-

tämään vaikeissa elämäntilanteissa ja syrjäytymisvaarassa olevia vanhuksia. Olennaista löytävässä työssä on jalkautuminen asukkaan kotiin, jossa yhdessä käytyjen kiireettömien keskusteluiden kautta pyritään löytämään asukkaalle helpotusta hänen elämäntilanteeseensa. (Innokylä 2016.) Löytävää vanhustyötä toteutetaan tällä hetkellä pääosin hanke- ja järjestöpohjaisesti unohtamatta kuitenkaan diakonien ja eri kunnallisten toimijoiden tekemää vastaavanlaista työtä.

Toimintakyvyn säilyminen ja omatoimisuus korostui haastatteluissa hyvää ja itsenäistä elämää tuovina asioina. Paljon puhutaan ennaltaehkäisevistä palveluista, peruspalveluiden ja erityistä tukea tarvitsevien palveluiden ohella. Ikäihmisten kohdalla eräänlainen seniorineuvonta -piste voisi toimia tällaisena ennaltaehkäisevänä tukipalveluna jo vanhuuden varhaisessa vaiheessa, kun toimintakykyä on vielä jäljellä. Seniorineuvonnassa asukkaalle voitaisiin tarjota monta eri palvelua ja toimijaa yhdistävää palveluneuvontaa ja -ohjausta niin kunnallisista palveluista, kuin kolmannen sektorin palveluista. Neuvontapisteessä voisi toimia ns. konsultoivana palveluna, jossa palveluohjaaja esittelisi erilaisia tuki- ja palvelumuotoja asukkaan tarpeita ja toiveita kuunnellen.

LÄHTEET

- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). Tutkimushaastattelu : Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kankare-Anttila, N. (2017). Puheenvuoro ikääntyneen ihmisen mielen hyvinvoinnista. PowerPoint -esitys. Eläkeläisten hyvinvointimessut 2017. Jyväskylä.
- Innokylä. (2016). Löytävä vanhustyön toimintamalli. Haettu osoitteesta: <https://www.innokyla.fi/web/verstas4034223>
- Kivelä, P. (2014). Syrjässä syrjäytyneet. Pelon sosiaalipolitiikka ja verkostoyhteistyön mahdollisuudet maaseudulla. Sininauhaliitto.
- Kivelä, P & Seppänen, T. (2018). Kumppanuuspöytä kuntayhteisön vahvistajana. Kehitytään kimpassa -hankkeen loppujulkaisu. Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys ry.
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista. 28.12.2012/980. Haettu osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>
- Laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta. 1230/2001. Haettu osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2001/20011230>
- Maanmittauslaitos. (2018). Suomen pinta-ala kunnittain 1.1.2018. Haettu osoitteesta: https://www.maanmittauslaitos.fi/sites/maanmittauslaitos.fi/files/attachments/2018/01/Suomen_pa_2018_kunta_maakunta_0.pdf
- Pihlaja, R. (2010). Kolmas sektori maaseutukunnissa. Seinäjoki: Helsingin yliopisto, Rurality-instituutti.
- Patentti- ja rekisterihallitus. 2019. Yhdistysnetti. Haettu osoitteesta: <http://yhdistysrekisteri.prh.fi/etusivu.htx>
- THL, Sotkanet. (2017). Tilasto- ja indikaattoripankki. 65 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokunnat, % vastaavanikäisten asuntokunnista. Haettu osoitteesta: <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=358>
- THL, Sotkanet. (2018). Tilasto- ja indikaattoripankki. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet. Haettu osoitteesta: <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=358>
- Tilastokeskus. (2017). Kuntien avainluvut. Haettu osoitteesta: <http://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2017&active1=172>
- Tilastokeskus. (2015). Väestöennuste 2015 – 2065. Haettu osoitteesta: http://tilastokeskus.fi/til/vaenn/2015/vaenn_2015_2015-10-30_tie_001_fi.html?ad=notify
- Vuorinen, L. (2009). Ikääntyminen maalaiskylässä. Päijät-Hämeen ja Itä-Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus Verso.

LIITTEET

LIITE 1: Saatekirje

Etsin haastateltavia

Olen Saija Reijo, sosiaalityön opiskelija ja työharjoittelussa Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen Yhdessä ei olla yksin -hankkeessa. Hankkeemme tavoitteena on tehdä hyviä tekoja keskisuomalaisten yksinäisyyden vähentämiseksi.

Toteutan hankkeelle pienimuotoisen selvityksen Joutsan kunnan sivukylä-ikäihmisten hyvinvoinnista, johon etsin **yli 70-vuotiaita, sivukyläläiseksi itsensä tuntevia haastateltavia**. Toivon löytäväni n. 5 haastateltavaa. Haastattelut toteutetaan tammikuun 2019 aikana. Haastattelu-paikasta sovitaan erikseen haastateltavan kanssa.

Haastattelut ovat luonteeltaan keskustelunomaisia juttutuokioita, joissa haastateltava saa vapaasti kertoa omasta kokemuksesta sivukylän asukkaana. Haastatteluissa keskustellaan mm. arjesta maaseudulla, palveluiden saatavuudesta ja hyvinvointia tuottavista asioista. Haastattelut käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti eikä yksittäisiä haastateltavia voi tunnistaa selvityksestä.

Mikäli kiinnostuit, olethan yhteydessä ohjaajaani Sirpa Pekkariseen puhelimitse tai minuun sähköpostitse. Voit myös ilmoittaa halukkuutesi osallistua haastatteluun tämän haastattelupyynnön välittäneelle ihmiselle, jotta hän voi Sinun suostumuksellasi olla minuun tai ohjaajaani yhteydessä. Annamme mielellämme myös lisätietoja selvityksestä.

Ohjaajan puhelinnumero:

Saijan sähköposti:

Kokemuksellasi olet mukana tuottamassa arvokasta tietoa maaseudun ihmisten hyvinvoinnista.

Lämmin kiitos ajastasi,

Saija Reijo

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus KOSKE & Yhdessä ei olla yksin -hyvinvointiyhteistyöhanke

LIITE 2: Haastattelukysymykset

Syntymävuosi?

ARKI MAASEUDULLA/SIVUKYLÄLLÄ

- Parhaat puolet?

- ”Huonot” puolet?

- Mistä päiväsi koostuu?
  - Kotona

  - Kodin ulkopuolella (asiointi kylällä, kyläilyt jne.?)

  - Minkälaisia apuja kotiin tarvitaan (kotipalvelu, läheiset, naapurit jne.)?

- Lähipiiri, ihmiset ympärillä, lähiturvaverkko, kylän muut ihmiset?

- Aiheuttaako jokin asia turvattomuutta?

PALVELUT

- Palveluiden saatavuus (esim. sosiaali- ja terveyspalvelut, kauppapalvelut?)
  - oletteko kuulleet **hyvinvointituvasta**, oletteko käyneet siellä?

- Tiedon saanti (keneltä, miten, mistä)?

- Onko kokemusta, että jäisit jonkun palvelun, hyvinvoinnin ulkopuolelle?
- Tunnistatko joitain asioita, joita ehkä kaipaisit/tarvitsisit elämääsi?
→ miten tätä saisit, mistä hakisit apua?
- Kaipaisitko johonkin asiaan muutosta?

AJATUKSIA TULEVAISUUDESTA?

- mikä on se hetki, jolloin maaseudulta olisi muutettava pois?

ELÄMÄNILOA/HYVÄÄ MIELTÄ TUOTTAVIA ASIOITA?

K O S K E
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

Julkaisija

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Osoite:

Matarankatu 4
40100 Jyväskylä

koskeverkko.fi